

ÚRAD NA OCHRANU OSOBNÝCH ÚDAJOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hraničná 12, 820 07 Bratislava 27

č.: 03991/2013-Op-4

Metodické usmernenie č. 4/2013 Cezhraničný prenos osobných údajov

Podľa § 46 ods. 1 písm. m) zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“) Úrad na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky (ďalej len „úrad“) vydáva toto metodické usmernenie.

ÚVOD

Cezhraničný prenos osobných údajov je jednou z najcitlivejších spracovateľských operácií s osobnými údajmi, pri ktorej sa osobné údaje dostávajú mimo územia Slovenskej republiky. Na rozdiel pre predchádzajúcej právnej úpravy, problematika cezhraničných prenosov prešla podstatnou zmenou, ktorá reflektuje nielen na postoj medzinárodných dokumentov, ale aj vývoj spoločenských vzťahov a informačných technológií. Nová právna úprava je flexibilnejšia a umožňuje prevádzkovateľom vo vyššej miere využívať pri prenosoch do tretích krajín štandardizované záruky ochrany súkromia a osobných údajov v podobe štandardných zmluvných doložiek a záväzných vnútropodnikových pravidiel.

Účelom tohto metodického usmernenia je poskytnúť pohľad na základné právne vzťahy vznikajúce pri cezhraničných prenosoch osobných údajov a možnosti ich vykonávania.

1 POJEM CEZHRANIČNÝ PRENOS

Cezhraničným prenosom osobných údajov je „*prenos osobných údajov mimo územia Slovenskej republiky a na územie Slovenskej republiky*“. Cezhraničný prenos osobných údajov je spracovateľskou operáciou, ktorá sa svojim obsahom radí pod pojem spracúvanie osobných údajov.

2 ÚZEMNÁ PÔSOBNOSŤ ZÁKONA

Zákon sa vzťahuje na každého, kto na území Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) spracúva osobné údaje, určuje účel a prostriedky spracúvania alebo poskytuje osobné údaje na spracúvanie. Zákon sa vzťahuje aj na subjekty z tretích krajín, ktoré toto vykonávajú v niektorom z členských štátov EÚ alebo štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore (ďalej len „štát EHP“), ale prostriedky spracúvania (napr. servery a iný

hardvér, kartotéky s listinnými spismi) majú umiestnené na našom území. Ak by takéto prostriedky neboli určené výlučne iba na prenos osobných údajov, ale aj na iné spracovateľské operácie (napr. zhromažďovanie, získavanie atď.) bol by prevádzkovateľ z tretej krajiny v Slovenskej republike povinný vymenovať zástupcu prevádzkovateľa. Tzv. exteritoriálnu pôsobnosť zákona môžu založiť aj pravidlá medzinárodného práva verejného (napr. zákon sa bude vzťahovať na spracúvanie osobných údajov na slovenských ambasádach, konzulátoch, či na plavidlá plaviace sa pod vlajkou SR v zahraničí a pod.).

Vychádzajúc z uvedeného, pravidlá týkajúce sa cezhraničného prenosu sa budú vzťahovať primárne na prevádzkovateľov a sprostredkovateľov so sídlom v SR pri prenášaní osobných údajov do zahraničia, ako aj na prevádzkovateľov a sprostredkovateľov z tretích krajín, ktorí spracúvajú osobné údaje na území akéhokoľvek štátu Európskej únie (ďalej len „EÚ“), pričom prostriedky spracúvania budú umiestnené na území SR. Ochrana osobných údajov, ktoré prenáša prevádzkovateľ alebo sprostredkovateľ so sídlom (miestom podnikania alebo s trvalým pobytom) v tretej krajine na územie SR, sa vykonáva v súlade so zákonom.

3 ROZLIŠOVANIE CEZHRANIČNÝCH PRENOSOV PODĽA KRAJINY DOVOZU OSOBNÝCH ÚDAJOV

Pred akýmkoľvek prenosom osobných údajov do zahraničia je potrebné rozlišovať, či ide o prenos do

- členského štátu EÚ alebo do štátu EHP,
- tretej krajiny, ktorá zaručuje primeranú úroveň ochrany osobných údajov,
- tretej krajiny, ktorá nezaručuje primeranú úroveň ochrany osobných údajov.

Tretou krajinou je každá krajina, ktorá nie je členským štátom EÚ alebo štátom EHP.

Zaradenie konkrétnych štátov do príslušnej skupiny sú k dispozícii na webovom sídle úradu www.dataprotection.gov.sk v časti „Cezhraničný prenos osobných údajov“.

4 CEZHRANIČNÝ PRENOS V RÁMCI EÚ A EHP

SR ako členský štát EÚ je viazaný primárnym európskym právom, v dôsledku čoho zaručuje voľný pohyb osobných údajov do všetkých ostatných členských štátov EÚ a štátov EHP. To však neznamená, že prevádzkovatelia a sprostredkovatelia môžu v takýchto prípadoch postupovať svojvoľne.

4.1 Prenos od prevádzkovateľa k prevádzkovateľovi

Na prenos, ako aj na akúkoľvek inú spracovateľskú operáciu, je potrebné mať primeraný právny základ. Najčastejším právnym základom pre prenosi osobných údajov je preukázateľný súhlas dotknutej osoby, ktorý je prevádzkovateľ povinný získať písomne alebo iným

hodnoverným spôsobom pred poskytnutím osobných údajov prevádzkovateľovi so sídlom v inom členskom štáte EÚ alebo štáte EHP.

Prevádzkovateľ so sídlom (miestom podnikania alebo s trvalým pobytom) na území Slovenskej republiky je pri prenose osobných údajov prevádzkovateľovi v inom členskom štáte EÚ alebo štáte EHP povinný prijať primerané záruky zachovania práv a právom chránených záujmov dotknutých osôb. Práva a nároky dotknutých osôb musia byť vymáhateľné aj v štáte, do ktorého smerujú poskytnuté osobné údaje. Spracúvanie osobných údajov prevádzkovateľom, ktorý je dovozcom údajov sa riadi legislatívou toho štátu, v ktorom má, ako dovozca osobných údajov, svoje sídlo. Napr. firma so sídlom na Slovensku prenesie osobné údaje firme so sídlom v Rakúsku. Na spracúvanie prenesených osobných údajov prevádzkovateľom – dovozcom sa bude vzťahovať rakúske právo.

4.2 Prenos od prevádzkovateľa k sprostredkovateľovi

Ak sú osobné údaje predmetom prenosu k sprostredkovateľovi so sídlom v inom členskom štáte EÚ alebo štáte EHP na základe písomnej zmluvy uzatvorenej s tuzemským prevádzkovateľom, súhlas dotknutej osoby s prenosom sa nebude vyžadovať.

Sprostredkovateľ, ktorý aj napriek tomu, že má sídlo (miesto podnikania alebo trvalý pobyt) v inom štáte, je povinný sa riadiť pokynmi prevádzkovateľa, ktorý sídli (má miesto podnikania alebo trvalý pobyt) na území SR. Sprostredkovateľ je tiež povinný uplatňovať zákon, ktorým sa riadi prevádzkovateľ na území SR. Sprostredkovateľ sa riadi právnym poriadkom „svojho“ štátu, pokiaľ ide o uplatňovanie predpisov o informačnej bezpečnosti (bezpečnosti a integrite osobných údajov). Samozrejme, musí rešpektovať aj právny poriadok toho štátu, v ktorom sú umiestnené prostriedky spracúvania. Na základe zásady teritoriality nie je možné ignorovať záväzné právne pravidlá takéhoto členského štátu EÚ alebo štátu EHP.

5 CEZHRANIČNÝ PRENOS DO KRAJÍN, KTORÉ ZARUČUJÚ PRIMERANÚ ÚROVEŇ OCHRANY

Status krajiny zaručujúcej primeranú úroveň ochrany sa určuje na základe rozhodnutia Európskej komisie. Primeranosť úrovne ochrany osobných údajov sa hodnotí na základe všetkých okolností súvisiacich s cezhraničným prenosom. Osobitne sa pri tom v cieľovej krajine posudzujú príslušné právne predpisy, najmä z oblasti ochrany osobných údajov.

Zoznam krajín, ktoré zaručujú primeranú úroveň ochrany osobných údajov je k dispozícii na webovom sídle úradu www.dataprotection.gov.sk v časti „Cezhraničný prenos osobných údajov / prenos do tretích krajín / prenos do krajín zaručujúcich primeranú úroveň ochrany“.

Okrem existencie primeraného právneho základu pre vykonanie prenosu do krajiny zaručujúcej primeranú úroveň ochrany osobných údajov je potrebné, aby si tuzemský prevádzkovateľ (vývozca údajov) splnil tzv. základné informačné povinnosti. Informačné povinnosti prevádzkovateľa sú predmetom právnej úpravy § 15 zákona. Samozrejmosťou

je aj existencia primeraného právneho základu a prijatie primeraných bezpečnostných opatrení pre vykonanie tejto spracovateľskej operácie.

6 CEZHRANIČNÝ PRENOS DO KRAJÍN, KTORÉ NEZARUČUJÚ PRIMERANÚ ÚROVEŇ OCHRANY

Cezhraničný prenos osobných údajov do tretej krajiny, ktorá nezaručuje primeranú úroveň ochrany možno uskutočniť, ak prevádzkovateľ uvedie primerané záruky ochrany súkromia a základných práv a slobôd jednotlivcov. Za takéto záruky sa považujú záväzné vnútropodnikové pravidlá a štandardné zmluvné doložky. Ide o špecifické a moderné právne inštitúty prijaté na európskej úrovni, ktorým zákon priznal význam tým, že ich považuje za dostatočné právne záruky ochrany súkromia na prenos osobných údajov do tretích krajín nezaručujúcich primeranú úroveň ochrany.

6.1 Súhlas úradu s cezhraničným prenosom osobných údajov

Autorizácia cezhraničného prenosu je tradičným nástrojom regulácie v oblasti ochrany osobných údajov. V minulosti podliehali predchádzajúcemu súhlasu úradu všetky prenosi do krajín nezaručujúcich primeranú úroveň ochrany medzi prevádzkovateľom (vývozcom) a sprostredkovateľom (dovozcom). Zákon túto administratívnu záťaž znížil prepracovaním povinnosti požiadať úrad vopred o súhlas s prenosom do krajiny nezaručujúcej primeranú úroveň ochrany osobných údajov pred jeho vykonaním. Podľa zákona je potrebné požiadať úrad o súhlas s prenosom už iba v prípade, ak by prevádzkovateľ zasiahol do obsahového znenia štandardných zmluvných doložiek. Uvedené znamená, že v prípade ak prevádzkovateľ inkorporuje do zmluvy o prenose údajov štandardné zmluvné doložky bez zmien, tak nebude povinný požiadať úrad o súhlas s prenosom do tretej krajiny nezaručujúcej primeranú úroveň ochrany osobných údajov.

Pred vyslovením súhlasu s cezhraničným prenosom úrad bude posudzovať najmä

- právne okolnosti cezhraničného prenosu, t.j. či sa na vykonanie cezhraničného prenosu vzťahuje povinnosť požiadať úrad o súhlas,
- zmluvu o cezhraničnom prenose osobných údajov,
- záruky ochrany súkromia a práv jednotlivca, ktoré majú nahradiť štandardné zmluvné doložky,
- písomné splnomocnenie v prípade, ak bude mať prevádzkovateľ právneho zástupcu,
- prijaté a zdokumentované bezpečnostné opatrenia zabezpečujúce bezpečnosť cezhraničného prenosu.

6.2 Štandardné zmluvné doložky

Štandardné zmluvné doložky určené rozhodnutím Európskej komisie z 5. februára 2010 o štandardných zmluvných doložkách pre prenos osobných údajov spracovateľom usadeným v tretích krajinách podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES a štandardné zmluvné doložky určené rozhodnutím Európskej komisie z 15. júna 2001 o štandardných zmluvných doložkách na prenos osobných údajov do tretích krajín podľa smernice 95/46/ES

(2001/497/ES) predstavujú právne záruky pre ochranu súkromia a osobných údajov dotknutej osoby.

Štandardné zmluvné doložky sa aplikujú spôsobom, že sa zapracujú do zmluvy o cezhraničnom prenose osobných údajov, ako jej neoddeliteľná časť, a to bez ohľadu na to, či ide o vzťah prevádzkovateľ - prevádzkovateľ alebo vzťah prevádzkovateľ - sprostredkovateľ. Predmetná zmluva o cezhraničnom prenose osobných údajov môže obsahovať aj iné doložky a ustanovenia, tieto však nesmú odporovať ani obchádzať samotné štandardné zmluvné doložky. Rozšírenie štandardných zmluvných doložiek, pokiaľ ide o ochranu osobných údajov, sa neposudzuje ako vykonanie zmien.

Štandardné zmluvné doložky sú určené predovšetkým na hromadné a opakujúce sa cezhraničné prenosi osobných údajov medzi dvoma subjektmi, je ich však možné použiť aj pre viac subjektov, ale na zmluvné vzťahy sa bude uplatňovať právo osoby v postavení vývozcu údajov, t.j. európske právo.

Štandardné zmluvné doložky sú k dispozícii na webovom sídle úradu v časti „Cezhraničný prenos osobných údajov / prenos do tretích krajín / prenos do krajín nezaručujúcich primeranú úroveň ochrany“.

6.3 Záväzná vnútropodniková pravidlá

Záväzná vnútropodniková pravidlá sú internými pravidlami (podobnými ako napr. etický kódex), ktoré prijme nadnárodná skupina podnikov, aby definovala svoju globálnu politiku vo vzťahu k cezhraničným prenosom, a to ako v rámci svojej skupiny, tak aj vo vzťahu k iným subjektom sídliacim v krajinách, ktoré neposkytujú primeranú úroveň ochrany. Podstatou záväzných vnútropodnikových pravidiel je, že vytvárajú v rámci nadnárodnej spoločnosti spoločnú primeranú úroveň ochrany osobných údajov pre spoločnosti resp. organizačné zložky, ktoré v rámci danej korporácie sídlia mimo územia EÚ alebo štátov EHP, pričom pre tieto spoločnosti zostáva v platnosti európska legislatíva. Výhodou je, že schválením záväzných vnútropodnikových pravidiel dozorným orgánom (úradom) v niektorom z členských štátov EÚ získa nadnárodná spoločnosť priamy právny základ na prenosi osobných údajov do všetkých svojich „dcér“ usídlených v rôznych tretích krajinách po celom svete.

Proces schvaľovania záväzných vnútropodnikových pravidiel a súvisiaca problematika bude predmetom osobitného metodického usmernenia úradu.

6.4 Špecifické právne základy pre cezhraničné prenosi

V ustanovení § 31 ods. 3 zákon vymedzuje právne základy, ktoré môžu byť využité v špecifických prípadoch, ako priamy právny základ pre cezhraničný prenos do tretej krajiny nezaručujúcej primeranú úroveň ochrany. Ide o tieto situácie

- dotknutá osoba pred jeho uskutočnením poskytla písomný alebo inak hodnoverne preukázateľný súhlas s vedomím, že tretia krajina nezaručuje primeranú úroveň ochrany,

- cezhraničný prenos je nevyhnutný na plnenie zmluvy medzi dotknutou osobou a prevádzkovateľom alebo v predzmluvných vzťahoch s dotknutou osobou, alebo pri rokovaní o zmene zmluvy, ktoré sa uskutočňujú na žiadosť dotknutej osoby,
- cezhraničný prenos je nevyhnutný na uzavretie zmluvy alebo na plnenie zmluvy, ktorú prevádzkovateľ uzavrel v záujme dotknutej osoby s treťou stranou,
- cezhraničný prenos je nevyhnutný alebo požadovaný na základe zákona z dôvodu zabezpečenia dôležitého verejného záujmu alebo pri preukazovaní, uplatňovaní alebo obhajovaní právnych nárokov vyplývajúcich zo zákona alebo z medzinárodnej zmluvy, ktorou je SR viazaná,
- cezhraničný prenos je nevyhnutný na ochranu životne dôležitých záujmov dotknutej osoby,
- cezhraničný prenos sa týka osobných údajov, ktoré sú súčasťou zoznamov, registrov alebo operátov vedených podľa osobitných zákonov verejne prístupných alebo sprístupnených tým, ktorí preukážu právny základ na ich sprístupnenie pri splnení zákonom ustanovených podmienok.

V týchto prípadoch nie je potrebné prijať štandardné zmluvné doložky alebo záväzné vnútropodnikové pravidlá. Špecifické právne základy nie je možné kombinovať. Vždy je možné aplikovať iba jeden z vymedzených právnych základov, ktorý sa v konkrétnom prípade javí najvhodnejšie.

Špecifické právne základy je možné aplikovať pre ad hoc prípady, to znamená, že nie je vhodné ich využívanie na kontinuálne vykonávanie cezhraničných prenosov. V prípade častých a pravidelných cezhraničných prenosov je vhodnejšie využiť ako právny základ štandardné zmluvné doložky alebo záväzné vnútropodnikové pravidlá. Pri pochybnostiach vo voľbe špecifického právneho základu pre cezhraničný prenos do tretej krajiny nezaručujúcej primeranú úroveň ochrany osobných údajov, odporúčame konzultáciu s úradom.

V prípade, ak je predmetom prenosu do tretej krajiny nezaručujúcej primeranú úroveň ochrany osobných údajov osobitná kategória osobných údajov (tzv. citlivé osobné údaje, pozri § 13 zákona), je potrebné mať na túto spracovateľskú operáciu predchádzajúci písomný súhlas dotknutej osoby.

6.5 Safe Harbor

„Bezpečný prístav“ predstavuje špecifickú záruku pre cezhraničné prenosi osobných údajov do Spojených štátov amerických (ďalej len „USA“). USA sú z hľadiska ochrany osobných údajov kvalifikované ako tretia krajina, ktorá nezaručuje primeranú úroveň ochrany osobných údajov. Avšak na základe splnenia určených kritérií je možné, aby sa spoločnosti pôsobiace v USA prihlásili cez Ministerstvo obchodu USA do „Safe Harbor“. V prípade, ak Ministerstvo obchodu USA zapíše do priebežne aktualizovaného online zoznamu (tzv. „Safe Harbor List“ dostupný na: <http://export.gov/safeharbor>) konkrétnu spoločnosť, tak vo vzťahu k nej bude možné vykonať prenos osobných údajov v právnom režime akoby išlo o krajinu zaručujúcu primeranú úroveň ochrany.

Zákon v prípade cezhraničných prenosov osobných údajov k prevádzkovateľovi alebo sprostredkovateľovi zapísanému v „Safe Harbor list“ určil povinné obsahové náležitosti zmluvy o cezhraničnom prenose osobných údajov, ktorú je tuzemský prevádzkovateľ (vývozca) povinný uzatvoriť. Ide o nenáročný právny úkon a tuzemský prevádzkovateľ je oslobodený od povinnosti inkorporácie štandardných zmluvných doložiek, t.j. stačí mu uzavrieť s dovozcom údajov zapísaným v „Safe Harbor list“ iba zmluvu podľa § 31 ods. 5 zákona. Takáto zmluva musí obsahovať

- identifikačné údaje zmluvných strán,
- účel cezhraničného prenosu osobných údajov,
- predpokladané spracovateľské operácie v tretej krajine,
- zoznam prenášaných osobných údajov,
- okruh dotknutých osôb
- dobu uchovávania osobných údajov.

Súhlas úradu na cezhraničný prenos osobných údajov k dovozcovi v USA sa vyžaduje len v prípade, že dovozca údajov nepristúpil k zásadám „Safe Harbor“ a do zmluvy o cezhraničnom prenose osobných údajov nezpracoval štandardné zmluvné doložky, resp. ich obišiel alebo porušil. V prípade, ak je dovozca údajov v USA zapísaný v „Safe Harbor list“, tak nie je potrebné zmluvu o cezhraničnom prenose dopĺňať štandardnými zmluvnými doložkami, ale bude postačovať, ak bude obsahovať iba vyššie uvedené základné obsahové náležitosti, ktoré ustanovuje § 31 ods. 5 zákona. Takýto cezhraničný prenos osobných údajov nebude podliehať vysloveniu súhlasu zo strany úradu.

7 CEZHRANIČNÝ PRENOS V RÁMCI PRACOVNOPRÁVNÝCH ALEBO OBDOBNÝCH VZŤAHOV

Ak sú osobné údaje, ktoré sú spracúvané v rámci pracovnoprávných alebo obdobných právnych vzťahov, prenášané kamkoľvek mimo územia SR, je vždy potrebné prijať primerané záruky ochrany súkromia a základných práv a slobôd jednotlivcov. Takéto záruky vyplývajú zo štandardných zmluvných doložiek alebo zo záväzných vnútropodnikových pravidiel prevádzkovateľa, ktoré boli schválené orgánom dozoru v oblasti ochrany osobných údajov so sídlom v členskom štáte EÚ. Napr. tuzemský prevádzkovateľ (zamestnávateľ) prenáša osobné údaje o svojom zamestnancovi inému prevádzkovateľovi (organizačnej zložke zamestnávateľa) do tretej krajiny, pretože tam bude na základe rozhodnutia slovenského prevádzkovateľa daný zamestnanec pôsobiť.

ZÁVER

Cezhraničné prenosi osobných údajov sú dôležitou súčasťou spracúvania osobných údajov v podmienkach čoraz častejšej cezhraničnej spolupráce spojenej s nevyhnutnou výmenou informácií.

Príslušná právna úprava sa aplikuje podľa toho, kam presne do zahraničia sú osobné údaje prenášané. V prípade, ak sú osobné údaje prenášané v rámci EÚ alebo EHP (napr. do Nórska, Lichtenštajnska a na Island), ako aj do tretej krajiny, ktorá zaručuje primeranú úroveň ochrany

osobných údajov, je potrebné mať na túto spracovateľskú operáciu právny základ, splniť všeobecné informačné povinnosti prevádzkovateľa a zabezpečiť bezpečnosť samotného cezhraničného prenosu. Pri cezhraničných prenosoch do tretích krajín, ktoré nezaručujú primeranú úroveň ochrany osobných údajov, je potrebné prijať špecifické právne záruky ochrany súkromia a ochrany osobných údajov dotknutých osôb, ktorými sú štandardné zmluvné doložky alebo záväzné vnútropodnikové pravidlá. V prípade, ak sú štandardné zmluvné doložky pri ich inkorporácii do zmluvy o cezhraničnom prenose osobných údajov akýmkoľvek spôsobom pozmenené oproti ich originálu ustanoveného rozhodnutím Európskej komisie, bude potrebné pred vykonaním cezhraničného prenosu požiadať úrad o súhlas s takouto spracovateľskou operáciou.

Bez cezhraničného prenosu osobných údajov nie je možné realizovať rôzne formy medzištátnej spolupráce, či obchodné transakcie v tom najširšom slova zmysle. Zároveň však ide o pomerne citlivú operáciu týkajúcu sa základných ľudských práv. Preto je nevyhnutné, aby boli zahrnuté do týchto vzťahov silné prvky bezpečnosti, kontroly a informovanosti vo vzťahu k dotknutej osobe. Tieto poskytujú rôzne právne záruky, ktoré sme vo výklade spomenuli, ako aj samotná činnosť dozorného orgánu, ktorým je úrad.

V Bratislave, dňa 17. júla 2013

JUDr. Zuzana Valková v. r.
riaditeľka odboru právnych služieb
a medzinárodných vzťahov